

WARSZTAT PRACY
INFOBROKERA -
SEMINARIUM

EDYCJA II
29.05.2017 KRAKÓW

WYSZUKIWANIE INFORMACJI
W PRACY SEKCJI
INFORMACJI NAUKOWEJ
BIBLIOTEKI JAGIELLOŃSKIEJ.

BARBARA BUŁAT

SŁOWA KLUCZOWE

Biblioteka Jagiellońska, działalność informacyjna bibliotek, Sekcja Informacji Naukowej, wyszukiwanie informacji, źródła informacji

ABSTRAKT

Sekcja Informacji Naukowej Biblioteki Jagiellońskiej istnieje od 1951 r. Jedną ze sfer jej działalności jest działalność informacyjna, w tym odpowiadanie na zapytania bibliograficzne, rzeczowe, katalogowe, zadane osobiście, e-mailowo, listownie, telefonicznie. W artykule przedstawiono 7 przykładów autentycznych zapytań, skierowanych do Sekcji Informacji Naukowej Biblioteki Jagiellońskiej w ciągu ostatnich 3 lat. Dla każdego opisano sposób odpowiadania ze szczególnym uwzględnieniem procesu wyszukiwania potrzebnych informacji. Wykorzystane w tym procesie źródła informacji (katalogi biblioteczne, bazy danych, księgozbiór drukowany Biblioteki Jagiellońskiej, księgozbiory cyfrowe) przedstawiono dokładniej w zakończeniu.

Wprowadzenie

Sekcja Informacji Naukowej (SIN) Biblioteki Jagiellońskiej (BJ) istnieje od 1951 r. W styczniu 1951 r. rozpoczął działalność Dział Informacji Bibliograficznej (od 1952 r.: Oddział Informacyjno-Bibliograficzny; od 1964 r.: Oddział Informacji Naukowej). W październiku 2004 r. w wyniku połączenia go z Oddziałem Katalogów powstał Oddział Informacji Naukowej i Katalogów. Istniał on do października 2013 r. Od listopada 2013 r. funkcjonuje jako jedna z sekcji Oddziału Udostępniania Zbiorów i Informacji Naukowej BJ.

Zespół SIN liczy obecnie 11 osób, absolwentów 5-letnich studiów wyższych, następujących kierunków:

- Bibliotekoznawstwo i informacja naukowa / Informacja naukowa - 5 osób
- Historia - 4 osoby (w tym 3 z doktoratem; w tym 2 dodatkowo po Etnografii/Etnologii)
- Filozofia - 2 osoby (w tym 1 dodatkowo po Budownictwie wodnym)

Oprócz wykształcenia w pracy SIN ważna jest także znajomość języków obcych. W Sekcji są osoby znające języki: angielski, niemiecki, hiszpański, włoski, rosyjski oraz francuski (ten ostatni tylko w stopniu umożliwiającym wyszukiwanie informacji i ocenę przydatności wyszukanych rezultatów). SIN prowadzi Czytelnię Informacji Naukowej, dysponującą sporym księgozbiorem podręcznym.

Jedną ze sfer działalności Sekcji jest działalność informacyjna, w tym odpowiadanie na zapytania bibliograficzne, rzeczowe, katalogowe, zadane osobiście, e-mailowo, listownie, telefonicznie. W 2016 r. odpowiedziano łącznie na 925 zapytań bibliograficznych, rzeczowych i katalogowych (e-mailowych i listownych) (czyli na ok. 49-133 w miesiącu). W niniejszym tekście przedstawię 7 przykładów autentycznych zapytań, skierowanych do SIN w ciągu ostatnich 3 lat. Przykłady do prezentacji wybrałam pod kątem stopnia złożoności procesu wyszukiwania informacji oraz zróżnicowania źródeł informacji, wykorzystanych przy wyszukiwaniu. Opiszę sposób odpowiadania na każde zapytanie, a przede wszystkim proces wyszukiwania potrzebnych informacji. Wykorzystane w tym procesie źródła informacji przedstawię dokładniej w zakończeniu.

Przykład I - artykuły prof. Marii Wojtak

Zapytanie:

Autorka e-maila miała zrobić wykaz publikacji prof. Marii Wojtak, liczący ok. 290 pozycji, których większość stanowiły artykuły z czasopism i książek zbiorowych. Czytelniczka ustaliła wykaz książek, ale miała trudności z wyszukaniem artykułów.

Wyszukiwanie:

Pierwszym krokiem było znalezienie podstawowych danych o prof. Marii Wojtak. Ponieważ chodziło o osobę z tytułem profesorskim, pierwszym wykorzystanym przez nas źródłem informacji była baza danych *Ludzie Nauki*¹ na portalu *Nauka Polska*. W bazie podano m.in. miejsce pracy prof. Marii Wojtak: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Dzięki tej informacji wiedzieliśmy już, że trzeba zajrzeć do bazy danych *Bibliografia Publikacji Pracowników UMCS*². Baza rejestruje publikacje od 1989 r. W informacjach o bazie podano opisy bibliograficzne wydawnictw rejestrujących publikacje wcześniejsze, m.in. „Wykaz Publikacji Pracowników UMCS w roku...”³, wraz z linkiem do jego zeskanowanej wersji dostępnej w Bibliotece Cyfrowej UMCS.

Odpowiedź:

W pracy informacyjnej SIN stosujemy zasadę, że jeśli źródło informacji bibliograficznej (bazy danych, zeskanowane bibliografie drukowane) jest dostępne w Internecie, to nie wysyłamy gotowych spisów, a tylko odpowiednie linki. Zgodnie z tą zasadą postąpiliśmy także w tym wypadku i wysłaliśmy w e-mailu z odpowiedzią odnośniki do wyżej wymienionych zasobów. A wnioskując z zapytania, że jego autorce nie były znane bazy danych rejestrujące artykuły z czasopism polskich od 1996 r.⁴, dołożyliśmy także linki do nich w nadziei, że przydadzą się jej one później.

Przykład II - Andrzej Brzeziński, mecenas

Zapytanie:

Zaprzyżniona pani profesor, przygotowując nowe wydanie *Kronik tygodniowych* Bolesława Prusa, do przypisu potrzebowała daty życia i podstawowe wiadomości o działalności Andrzeja Brzezińskiego, mecenasa wymienionego w *Kronice* Prusa w 1882 r.

Wyszukiwanie:

Tym razem punktem wyjścia poszukiwań była wyszukiwarka Google. W okno wyszukiwania wprowadziliśmy posiadane dane, czyli ciąg znaków: Andrzej Brzeziński mecenas. Potem przejrzelśmy listę wyników. Obiecująco wyglądała strona *Warszawskie Zabytkowe Pomniki Nagrobne*, firmowana przez Urząd miasta stołecznego Warszawy.

¹ *Ludzie Nauki*, <http://www.nauka-polska.opi.org.pl/dhtml/raportyWyszukiwanie/wyszukiwanieLudzieNauki.fs?lang=pl> (odczyt: 26.06.2017).

² *Bibliografia Publikacji Pracowników UMCS*, <http://libases.umcs.lublin.pl/expertus/pub/> (odczyt: 26.06.2017).

³ „Wykaz Publikacji Pracowników UMCS w roku...”.

<http://dlibra.umcs.lublin.pl/dlibra/publication?id=14094&from=&dirids=1&tab=1&p=1&Ql=> (odczyt: 26.06.2017).

⁴ *Artykuły z czasopism polskich (MARC 21, 2005-)*, <http://mak.bn.org.pl/cgi-bin/makwww.exe?BM=25> (odczyt: 26.06.2017);

Artykuły z czasopism polskich (MARC 21, 1996-2004), <http://mak.bn.org.pl/cgi-bin/makwww.exe?BM=49> (odczyt: 26.06.2017).

Na stronie znaleźliśmy bowiem dokładny opis nagrobków rodziny Brzezińskich⁵ na Starych Powązkach, z datami życia m.in. Andrzeja Brzezińskiego, mecenasa (ur. 15.10.1823, zm. 25.01.1891). Tym znaleziskiem jednak się nie zadowoliliśmy. Każdą wyszukaną informację, a zwłaszcza tę znaną w Internecie, staramy się weryfikować na podstawie innych źródeł informacji. Jeśli zaś chodzi o *Warszawskie Zabytkowe Pomniki Nagrobne*, to zdarzyło się nam znaleźć na tej stronie przekłamaną informację (najwyraźniej ktoś wpisując dane pomylił się). Tak więc i tym razem poszukiwania kontynuowaliśmy. Ułatwiła je nam przeszukana już strona, jest w niej bowiem obok zakładki: *Informacje, Inskrypcje, Zdjęcia* także zakładka *Bibliografia*, a w niej wykaz źródeł, z których zaczerpnięto podane informacje. Większość z tych źródeł to wydane drukiem przewodniki po Starych Powązkach, które stoją na półce w Czytelni Informacji Naukowej. W jednym z nich⁶ znaleźliśmy potwierdzenie dat życia A. Brzezińskiego. A więc pozostało już tylko poszukać czegoś o działalności mecenasa. Przydałyby się jakieś nekrologi czy artykuły prasowe. Szukanie ułatwił fakt, że chodziło o osobę mieszkającą w Warszawie. Istnieje bowiem znakomita „Bibliografia Warszawy”, godna polecenia m.in. przy takich poszukiwaniach. Drukowane tomy dotyczące poszczególnych okresów stoją w Czytelni Informacji Naukowej, woluminy zeskanowane są udostępnione w Mazowieckiej Bibliotece Cyfrowej⁷. Ponieważ Brzeziński zmarł w 1891 r., sięgnęliśmy do tomu rejestrującego materiał z czasopism z lat 1864-1903. I tym razem „Bibliografia Warszawy” okazała się bardzo przydatna – znaleźliśmy następujące artykuły o „naszym” mecenasie:

G.Cz., *Ś.p. Andrzej Brzeziński*, „Tygodnik Mód i Powieści”, 1891, nr 6, s. 47

{*biogram*} (*Kronika mies.*), „Biblioteka Warszawska” 1891, t. 1, s. 438-439

{*wspomnienie*} (*Echa warsz.*), „Przegląd Tygodniowy Życia Społecznego, Literatury i Sztuk Pięknych” 1891, nr 5, s. 58-59

Al. K., *Ś.p. Andrzej Brzeziński: mecenas*, „Tygodnik Ilustrowany” 1891, nr 57, s. 68, 70, il.

Jako że coraz więcej tytułów i roczników starych czasopism po zeskanowaniu jest udostępnianych w Internecie, sprawdziliśmy dostępność tych z artykułami o Brzezińskim. Były dostępne wszystkie. Z krótszych wykonaliśmy zrzuty ekranowe, żeby pani profesor nie traciła czasu na wchodzenie. Dłuższy trzeba by było dzielić na kilka części, zrezygnowaliśmy z tego i załączyli link do całego półrocznika czasopisma w bibliotece cyfrowej.

Odpowiedź:

W e-mailu posłaliśmy: link do informacji z nagrobka na stronie *Warszawskie Zabytkowe Pomniki Nagrobne* (wraz z informacją o potwierdzeniu danych w publikacji

⁵ *Warszawskie Zabytkowe Pomniki Nagrobne*, https://cmentarze.um.warszawa.pl/pomnik.aspx?pom_id=12498 (odczyt: 26.06.2017).

⁶ Biernat, Andrzej; Biernat, Barbara, *Cmentarz Powązkowski w Warszawie. Materiały inwentaryzacyjne. T. 3: Kwatery 25-32*, Warszawa 1994, s. 185.

⁷ *Bibliografia Warszawy*, <http://mbc.cyfrowemazowsze.pl/publication/23225> (odczyt: 26.06.2017).

drukowanej), opisy bibliograficzne artykułów o Brzezińskim, pliki z materiałami z bibliotek cyfrowych oraz link do półrocznika z najdłuższym tekstem.

Przykład III - Emil Urich w Krakowie?

Zapytanie:

Czytelniczka z Niemiec szukając śladów swoich przodków, zapytała mailowo, czy Emil Urich mieszkał w Krakowie.

Wyszukiwanie:

Sięgnęliśmy do dawnych ksiąg adresowych Krakowa - mamy je w Czytelni Informacji Naukowej, a niektóre dostępne są także online:

„Stefana Mikulskiego Wielka Księga Adresowa Stoł. Król. Miasta Krakowa i Król. Woln. Miasta Podgórze” - 1907, 1908, 1909, 1910, 1912, 1913, 1914, 1925

„Krakowska Księga Adresowa. Wielki Kraków na rok...” - 1905, 1906, 1907, 1908

„Księga adresowa miasta Krakowa i województwa krakowskiego” - 1922

Okazało się, że w roczniku 1909 "Stefana Mikulskiego Wielkiej Księgi Adresowej Stoł. Król. Miasta Krakowa, Stoł. Król. Miasta Lwowa, Król. Woln. Miasta Podgórze" (szczęśliwie dostępnej także w Internecie⁸), w *Alfabetycznym spisie mieszkańców Lwowa* wymieniony jest m.in. "Urich Emil, prof. gimnaz., Franciszkańska 17"

Odpowiedź (w języku niemieckim):

W e-mailu z odpowiedzią zdaliśmy sprawę, w czym szukaliśmy oraz co znaleźliśmy (treść znalezionej informacji po polsku, jej tłumaczenie na niemiecki oraz link do źródła informacji, dostępnego w Internecie). Ponieważ okazało się, że poszukiwana osoba była nauczycielem, przedstawiliśmy także możliwość dalszych, już własnych, poszukiwań w dostępnych w Internecie rocznikach wydawnictwa "Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomerji z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok...", które wychodziło od końca XVIII w. do 1914 r. i zawiera obsadę stanowisk wszystkich centralnych i lokalnych urzędów, instytucji itp. (m.in. także szkół) w Galicji.

⁸ "Stefana Mikulskiego Wielkiej Księgi Adresowej Stoł. Król. Miasta Krakowa, Stoł. Król. Miasta Lwowa, Król. Woln. Miasta Podgórze" 1909, <http://www.mtg-malopolska.org.pl/images/skany/ksiegaadresowa1909djuv/ksiegaadresowa1909.pdf> (odczyt: 26.06.2017).

Przykład IV – „Królewna Śnieżka”, „Konik Garbusek”, „Bajka o Żar-Ptaku”

Zapytanie:

Czytelniczka prosiła o pomoc w odnalezieniu tomu, wydanego przed 1977 r. i zawierającego utwory wierszem, takie jak: *Królewna Śnieżka*, *Konik Garbusek*, *Bajka o Żar-Ptaku* i być może także inne. Podała 14 początkowych wersów interesującej ją bajki o Królewnie Śnieżce. Poinformowała także o własnych, nieudanych poszukiwaniach w Internecie.

Wyszukiwanie:

W księgozbiorze podręcznym Czytelni Informacji Naukowej w dziale H: Literatura mamy m.in. całą półkę różnych bibliografii literatury dla dzieci i młodzieży. Kojarząc Konika Garbuska i Żar-Ptaka z literaturą rosyjską, wybraliśmy odpowiednie bibliografie. Po ich przejrzaniu wytypowaliśmy 16 książek sprzed 1977 r. z wierszowanymi bajkami dla dzieci, tłumaczonymi z rosyjskiego. Książki te zostały przez nas wyszukane w katalogach BJ, zamówione, a potem – nie bez przyjemności (były pięknie ilustrowane) przejrzane. Metoda ta może wydać się komuś nienowoczesna, a może nawet prymitywna, ale doświadczenie uczy, że niejednokrotnie taka właśnie metoda daje bardzo dobre rezultaty. Tak było i tym razem. W książce W. A. Żukowskiego *Baśnie* (przeł. Anatol Stern, Warszawa 1961) znaleźliśmy trzy utwory: *Śpiąca królewna*, *Baśń o carewiczu Iwanie i o burym wilku* oraz *Baśń o carze Berendieju, o synu jego carewiczu Iwanie, o podstępach Kościeja Nieśmiertelnego i o niezmiernej mądrości carówny Marii, jego córki*. Bohaterką pierwszej w zbiorze baśni była wprawdzie nie Królewna Śnieżka (o której pisała Czytelniczka), a Śpiąca Królewna, ale wątpliwości rozwiła lektura tekstu: jego początek pokrywał się z fragmentem przysłanym przez Czytelniczkę. W drugim utworze zbiorku *Baśń o carewiczu Iwanie i o burym wilku* występowały m.in. Żar-Ptak i Koń-Złotogrzywek. Te same dwie baśnie były częścią innego zbiorku W. Żukowskiego: *Poezje* (przekład z jęz. ros., redakcja, wstęp i przypisy Anatola Sterna, Warszawa 1952).

Odpowiedź:

E-mail z odpowiedzią zawierał opisy bibliograficzne 2 zbiorków Żukowskiego, opisy bibliograficzne 2 innych książek innych autorów z utworami prozą o Żar-Ptaku i Koniu Złotogrzywym. Nie pominęliśmy Królewny Śnieżki i dodaliśmy opis bibliograficzny książki z wierszowaną bajką *O królewnie Śnieżce i siedmiu krasnoludkach* (inny początek). Jeśli zaś chodzi o Konika Garbuska, to podaliśmy wyszukane w Komputerowym Katalogu Zbiorów Bibliotek UJ opisy bibliograficzne 2 książek z baśnią o Koniku Garbusku. Na koniec wskazaliśmy bibliografie, w których można szukać innych wydań.

Przykład V- Hermeneia Dionizjusza z Furny

Zapytanie:

Czytelniczka pytała, czy BJ dysponowała w okresie międzywojennym pozycją: Hermeneia Dionizjusza z Furny (Dionisios ek Furna)

Wyszukiwanie:

Pytanie wyglądało na proste – ot, sprawdzić tylko w katalogu – ale z doświadczenia wiemy, że czasem te z pozoru najprostsze pytania okazują się sporym wyzwaniem. W tym wypadku przewidywaliśmy ewentualne problemy wiążące się z faktem, że chodziło o dzieło autora greckiego, czyli nieużywającego alfabetu łacińskiego. Tytuły dzieł w alfabetach niełacińskich są w katalogach bibliotecznych czy bibliografiach używających alfabetu łacińskiego transliterowane na ten właśnie alfabet. A zasad transliteracji jest sporo. Mając tę świadomość, zaczęliśmy od katalogów BJ. Komputerowy Katalog Zbiorów Bibliotek UJ rejestrował tylko wydanie z 2003 r. Wyszukiwanie w Katalogu Podstawowym Druków Zwartych do 1949 r. (tzw. Starym Katalogu) nie dało pozytywnych rezultatów, mimo wyszukiwania różnych form: 'Dionizjusz', 'Dionisios', 'Dionysios', 'Furna'. Pojawiło się podejrzenie, że różne formy transliteracji to jedno, ale dzieło pt. *Hermeneia* mogło być wydane na łamach jakiegoś czasopisma, a katalogi BJ nie rejestrują zawartości czasopism. W opisie znalezionej wydania z 2003 r. była m.in. informacja: „red. nauk. i wstęp Małgorzata Smorąg Różycka”. W nadziei, że we wstępie będą informacje o dziejach – także wydawniczych – tego dzieła, zamówiliśmy książkę z magazynu. Książka spełniła nasze oczekiwania: otwierał ją tekst *Dionizy z Furny i jego podręcznik malarski zwany <<Hermeneją>>*. W tekście znaleźliśmy potrzebne informacje o różnych tłumaczeniach i ich wydaniach:

„*Hermeneja*, jedyny znany bizantyński – a ściślej: pobizantyński – pisany podręcznik malarski [...] ta kompilacja starszych tekstów, pochodzących z okresu po 1566 roku, jest dziełem Dionizego z Furny, sporządzonym zapewne w latach 1730-1734 na Górze Athos. Pierwszy rękopis *Hermenei* odkrył w 1839 roku Adolph Didron i opublikował w języku francuskim w przekładzie Paula Durand, z krótkim wstępem Wiktora Hugo. We współpracy z Didronem ukazało się w 1855 roku tłumaczenie *Hermenei* Codeharda Schäfera w języku niemieckim. *Hermeneję* w języku rosyjskim opublikował w 1868 roku biskup Porfirij (A.P. Uspienski). Pośród kilku greckich wydań podręcznika za najpełniejszą uchodzi edycja A. Papadopoulosa-Kerameusa z 1909 roku z komentarzem wydawcy. Do tych edycji dodać należy rumuński przekład Vasile Grecu z 1936 roku [...]”⁹.

⁹ M. Smorąg-Różycka, *Dionizy z Furny i jego podręcznik malarski zwany Hermeneją*, (w:) Dionizjusz z Furny, *Hermeneia czyli Objaśnienie sztuki malarskiej*, Kraków 2003, s. IX.

Dysponując szczegółowymi danymi bibliograficznymi, przeprowadziliśmy nowe wyszukiwania w katalogach. Okazało się, że jeśli w Starym Katalogu poszuka się nazwiska 'Didron', to znajdzie się kartę katalogową odsyłaczową: „Didron {Adolphe Napoléon} {oprac.} zob. Denis, moine de Fourn d'Agapha: *Manuel d'iconographie chrétienne* ... Paris 1845”. Podążając za tym odsyłaczem, wyszukaliśmy francuską formę nazwy autora, czyli 'Denis' i znaleźliśmy kartę francuskiego tłumaczenia wydanego w 1845 r. Początkową radość z tego odkrycia (wydanie z 1845 r. , czyli w okresie międzywojennym już było) zaćmiła skromna informacja znajdująca się na karcie katalogowej: „1960 K 1117”. Skrót ten znaczył, że książkę wydaną w 1845 r. BJ kupiła dopiero w 1960 r. Czyli w okresie międzywojennym jeszcze nią nie dysponowała. Z pozostałych wydań *Hermenei* znalazło się jeszcze tłumaczenie rosyjskie. Było ono opublikowane w czasopiśmie „Trudy Kievskoj Duchovnoj Akademii”, w tomach 1, 2 i 4 rocznika 1868. W kartkowym Katalogu Podstawowym (tzw. Starym) Czasopism odnaleźliśmy kartę poszukiwanego czasopisma, na niej informację, że BJ posiada tylko t. 2 i 4 rocznika 1868, oraz zapisek „1959 W 358 e”. Oznaczało to, że BJ otrzymała czasopismo na drodze wymiany w 1959 r.

Odpowiedź:

BJ w okresie międzywojennym nie dysponowała tekstem *Hermenei* Dionizjusza z Furny.

Przykład VI – Nadolski, s. 200-201

Zadanie:

Poproszono nas o znalezienie pełnego opisu bibliograficznego publikacji, której bardzo skrótowy opis wyglądał następująco: „Nadolski, s. 200-201”. Wskazówką dodatkową była informacja, że w owej publikacji na podanych stronach jest coś o osobie o nazwisku: Jan Glosmeyer; osoba ta była związana z Uniwersytetem Jagiellońskim w okresie do XVIII w.

Wyszukiwanie i rozwiązanie zadania:

Chodziło o publikację Nadolskiego, zatem zadaliśmy sobie pytanie. czy wyszła jakaś bibliografia publikacji jakiegoś autora o tym nazwisku? Odpowiedzi poszukaliśmy w *Bazie Biogramów*. Rejestrowała ona trzech Nadolskich: Andrzeja, Bronisława i Jerzego. Który z nich jest tym „naszym”? Jerzy – dr medycyny, generał brygady Wojska Polskiego – raczej nie, zresztą w bazie brak było informacji o bibliografii jego publikacji. Pozostawał Andrzej – archeolog, historyk, historiograf, mediewista, bronioznawca (informacja o bibliografiach jego prac była) oraz Bronisław – historyk literatury, historyk wychowania (informacja o bibliografiach prac była). Na początek wybraliśmy historyka wychowania Bronisława. Baza zawierała następujący opis: „Bibliografia prac prof. Dra Bronisława Nadolskiego. Acta Univ.

Nic. Coper. 1979 Filol. Pol. z.16 s. 7-25”.

Nie pozostawało nic innego, jak dotrzeć do treści tej bibliografii. W Komputerowym Katalogu Bibliotek UJ musieliśmy wyszukać serię „Acta Universitatis Nicolai Copernici” i jej podserię „Filologia Polska” (z. 16, wydany w 1979 r.). Szczęśliwie, oprócz informacji o drukowanych zasobach w BJ znaleźliśmy także informację o dostępie do wersji zeskanowanej w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej¹⁰. Po paru kliknięciach na monitorze komputera mieliśmy wyświetloną interesującą nas *Bibliografię prac prof. dra Bronisława Nadolskiego*. Przejrzeliśmy wszystkie rejestrowane pozycje (217) i wyłowiliśmy 11 takich, które obejmują strony 200-201. Teraz nie było innej metody niż dotrzeć do tekstów tych pozycji i sprawdzić, czy na s. 200-201 jest wzmiankowany Jan Glosmeyer. Mieliśmy szczęście, bo już piąta sprawdzona pozycja była tą właściwą:

Nadolski, Bonisław, *Wyjazdy młodzieży gdańskiej na studia zagraniczne w XVII w.* „Rocznik Gdański” R. 24:1965, s. 173-217

Na stronach 200-201 wymieniony był Jan Glosemeyer.

Przykład VII – Księżę Filip Burbon

Zadanie:

Do przypisu potrzebne było ustalenie tożsamości księcia Filipa Burbona, o którym „Kurier Warszawski” w 1882 r. napisał: „Ks. Filip Burbon ma według *Figara* poślubić pannę Mackay, amerykańkę, córkę słynnego milionera.”¹¹

Wyszukiwanie i rozwiązanie zadania:

Poszukiwania postanowiliśmy rozpocząć od dotarcia do oryginalnej wiadomości, cytowanej przez polską gazetę, czyli szukać w gazecie „Le Figaro” z marca 1882 r. Dawne francuskie czasopisma są skanowane i udostępniane przez francuską Bibliotekę Narodową w bibliotece cyfrowej Gallica. Znaleźliśmy w niej także „Le Figaro” z 1882 r. Możliwe jest m.in. wyszukiwanie we wszystkich numerach danego rocznika. Skorzystaliśmy z tej możliwości, wyszukując wszystkie artykuły z 1882 r., w których występuje nazwisko ‘Mackay’. Szukaliśmy najpierw tego nazwiska, a nie nazwiska ‘Bourbon’, żeby nie otrzymać zbyt dużej liczby wyników. Lista rezultatów obejmowała 69 artykułów, następnie spośród nich wyfiltrowaliśmy te, w których pojawiło się nazwisko ‘Philippe Bourbon’. Wśród wyszukanych 35 artykułów odnaleźliśmy te z marca. Dwa okazały się przydatne. W numerze 79 z 20 marca w rubryce *Carnet d'un mondain* {Notatnik światowca} opisano bale, jakie odbywały się w ostatni wtorek karnawału. Na jednym z nich ogłoszone zostało małżeństwo „Mlle Mackay

¹⁰ *Acta Universitatis Nicolai Copernici. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Filologia Polska*, <http://kpbk.umk.pl/dlibra/publication?id=5570&from=&dirids=1&tab=1> (odczyt: 26.06.2017).

¹¹ *Ze świata*, „Kurier Warszawski” 1882, nr 68 (15.03 / 27.03), s. 6
<http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=52281&from=publication> (odczyt: 26.06.2017).

avec don Philippe de Bourbon”¹². W następnym numerze 80 z 21 marca w tej samej rubryce zdementowano tę informację, o Bourbonie pisząc „prince Philippe de Bourbon, second fils du comte d’Aquila”¹³. Było to dla nas bardzo ważne uściślenie, z której linii Burbonów pochodził „nasz” Filip. Wpisując w Google frazę „Philippe de Bourbon” wyszukamy m.in. francuską Wikipedię z wykazem aż 21 osób noszących imię Filip i pochodzących z dynastii Burbonów, z 4 jej linii. Wiedząc, że chodzi nam o drugiego syna księcia d’Aquila, z wykazu wybieramy „Filippo di Borbone (1847–1922), prince des Deux-Sicules, fils de Luigi di Borbone, prince royal des Deux-Sicules, comte d’Aquila”. W Wikipedii jest zrobione hasło dla jego ojca, Louisa de Bourbon-Sicules¹⁴. Została w nim wymieniona czwórka jego dzieci: syn Louis (1845-1909), córka Marie-Isabelle (1846-1859), drugi syn Philippe (1847-1922), trzeci syn Marie-Emmanuel (1851-1851).

Stosując wobec wyszukanych informacji (zwłaszcza tych z Internetu) zasadę ograniczonego zaufania, chcemy potwierdzić informacje w innych źródłach. Sięgamy po wydawnictwo „Almanach de Gotha. Annuaire généalogique, politique et statistique”. Wersja papierowa stoi w magazynie BJ, informację o dostępności poszczególnych roczników podano w Wikisource¹⁵. Wybralibyśmy rocznik 1882 (jako rok podania plotki o małżeństwie Burbona z Mackayówną), ale jest dostępny tylko w USA, zadowolamy się więc rocznikiem 1881¹⁶. W nim na s. 21 (pod nagłówkiem „Ligne royale des Deux-Sicules” wymienieni są synowie Louis-Charles-Marie-Josepha, m.in.: „Pr. Philippe-Louis-Marie, prince brésilien, né le 12 août 1847, officier dans l’armée brésilienne, résidant en Europe en vertu d’une permission du gouvernement impérial du Brésil.” Jest to dla nas potwierdzenie daty urodzenia. Rok śmierci 1922 weryfikujemy w roczniku 1923¹⁷ (rocznik 1922 jeszcze go nie podaje).

¹² Etincelle, *Carnet d’un mondain* {Notatnik światowca}, „Le Figaro” 1882, no 79 (20.03), s. 1; dostępny w Internecie: <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k278144g/fl.item.r=mackay> (odczyt: 26.06.2017).

¹³ Etincelle, *Carnet d’un mondain* {Notatnik światowca}, „Le Figaro” 1882, no 80 (21.03), s. 1; dostępny w Internecie: <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k278145v/fl.item.r=mackay.zoom> (odczyt: 26.06.2017).

¹⁴ *Louis de Bourbon-Sicules*. Wikipédia, https://fr.wikipedia.org/wiki/Louis_de_Bourbon-Sicules (odczyt: 26.06.2017).

¹⁵ *Gotha (Adelskalender)*. Wikisource, [https://de.wikisource.org/wiki/Gotha_\(Adelskalender\)](https://de.wikisource.org/wiki/Gotha_(Adelskalender)) (odczyt: 26.06.2017).

¹⁶ „Almanach de Gotha. Annuaire généalogique, politique et statistique” 1881, dostępny w Internecie - https://archive.org/details/almanachdegotha00unse_53 (odczyt: 26.06.2017).

¹⁷ „Almanach de Gotha. Annuaire généalogique, politique et statistique” 1923, dostępny w Internecie - https://archive.org/stream/almanachdegotha00unse_94#page/n3/mode/2up (odczyt: 26.06.2017).

Zakończenie, czyli najczęściej wykorzystywane źródła informacji

Przy odpowiadaniu na zadawane nam pytania najczęściej wykorzystujemy: katalogi biblioteczne, bazy danych, tradycyjny (drukowany) księgozbiór BJ oraz księgozbiory cyfrowe.

W zależności od potrzeb korzystamy z odpowiednich **katalogów BJ (UJ)**:

- dostępnych online:
 - z Komputerowego Katalogu Zbiorów Bibliotek UJ¹⁸ - wspólnego katalogu BJ, bibliotek wydziałowych i instytutowych UJ oraz sieci bibliotek Collegium Medicum
 - z zeskanowanego Katalogu Podstawowego Druków Zwartych do 1949 r. (tzw. Starego Katalogu)¹⁹
- z różnych katalogów kartkowych²⁰, dostępnych tylko na miejscu w BJ

Ważnym źródłem informacji są **katalogi bibliotek polskich i zagranicznych**:

- katalog główny Biblioteki Narodowej²¹ - zawiera m.in. opisy bibliograficzne książek polskich zarejestrowanych w bibliografii „Przewodnik Bibliograficzny” od 1945 r., a także opisy bibliograficzne artykułów z polskich czasopism od 1996 r. i artykułów z dzieł zbiorowych od 2015 r., dzięki czemu jest bardzo nietypowym katalogiem bibliotecznym (katalogi biblioteczne z reguły nie rejestrują zawartości posiadanych przez bibliotekę czasopism), ale ta jego nietypowość bardzo ułatwia szukanie ‘na temat’: i książek, i artykułów szuka się bowiem w trakcie tego samego wyszukiwania
- NUKAT²² – umożliwia jednoczesne wyszukiwanie w zasobach 152 bibliotek współpracujących (biblioteki naukowe Polski)
- Katalog Rozproszony Bibliotek Polskich (KaRo)²³ – pozwala na jednoczesne wyszukiwanie w katalogach ok. 200 bibliotek naukowych polskich (w tym NUKAT) i kilku zagranicznych, a także w bibliotekach cyfrowych należących do Federacji Bibliotek Cyfrowych
- KVK Karlsruher Virtueller Katalog²⁴ – daje możliwość jednoczesnego wyszukiwania w wielu katalogach bibliotek oraz katalogach księgarskich świata

Bardzo przydatne okazują się bazy danych: polskie i zagraniczne, a także własna *Baza Biogramów*.

¹⁸ *Komputerowy Katalog Zbiorów Bibliotek UJ*, <http://www.bj.uj.edu.pl/komputerowy-katalog-zbiorow-bibliotek-uj> (odczyt: 26.06.2017).

¹⁹ *Katalog Podstawowy Druków Zwartych do 1949 r. (tzw. Stary Katalog)*, <http://pka.bj.uj.edu.pl/PKA/> (odczyt: 26.06.2017).

²⁰ *Katalogi tradycyjne kartkowe. [Informacja]*, <http://www.bj.uj.edu.pl/tradycyjne> (odczyt: 26.07.2017).

²¹ *Katalog główny Biblioteki Narodowej*, <http://alpha.bn.org.pl> (odczyt: 26.06.2017) oraz w innej wersji oprogramowania <http://katalogi.bn.org.pl/iii/encore/?lang=pol> (odczyt: 26.06.2017).

²² *NUKAT*, <http://centrum.nukat.edu.pl/pl/> (odczyt: 26.06.2017).

²³ *Katalog Rozproszony Bibliotek Polskich (KaRo)*, <http://karo.umk.pl/Karo> (odczyt: 26.06.2017).

²⁴ *KVK Karlsruher Virtueller Katalog*, <https://kvk.bibliothek.kit.edu/> (odczyt: 26.06.2017).

Działowy wykaz darmowych **polskich baz danych**, od lata 1999 r. robiony w ówczesnym Oddziale Informacji Naukowej początkowo tylko na potrzeby jego bieżącej działalności, w maju 2000 r. został udostępniony wszystkim zainteresowanym na stronie internetowej BJ pod tytułem *Polskie bibliografie i informatory w Internecie*. Genezę i początki wykazu przedstawiła jego inicjatorka Ewa Bąkowska²⁵. Stale uaktualniany spis nosi obecnie tytuł *Ogólnodostępne bazy i informatory polskie*²⁶ i obejmuje ok. 200 baz, ujętych w następujące grupy: Polska bibliografia narodowa (podstawowe bazy do wyszukiwania książek i artykułów); Bibliografie bibliografii; Bibliografie zawartości poszczególnych czasopism; Polskie informatory w Internecie; Bazy biograficzno-bibliograficzne; Bibliografie regionalne; Bibliografie publikacji pracowników instytucji naukowych w Polsce; Bibliografie dziedzinowe, bazy i serwisy tematyczne; Katalogi centralne.

Zakupione **bazy zagraniczne** są dostępne z komputerów sieci UJ, m.in. dla wszystkich czytelników BJ w czytelniach Biblioteki. Spisy tych 83 baz można znaleźć na stronie internetowej BJ²⁷. Bez ograniczeń natomiast można korzystać z baz ujętych w spisie *Ogólnodostępne wyszukiwarki, bazy i informatory zagraniczne*²⁸.

Baza Biogramów²⁹ jest tworzona w Sekcji Informacji Naukowej. Zawiera opisy bibliograficzne biogramów i bibliografii osobowych Polaków, przede wszystkim urodzonych po 1850 r. Obecnie znaleźć w niej można informacje o ok. 43.600 osobach. Baza stale się powiększa - w 2016 r. dodano ok. 3.000 nowych rekordów (=nazwisk) oraz uzupełniono ok. 2.000 istniejących rekordów.

Jak widać na pokazanych wyżej przykładach, nie możemy obejść się także bez korzystania z tradycyjnego **księgozbioru BJ**. Biblioteka otrzymywała w przeszłości i nadal otrzymuje egzemplarz obowiązkowy druków polskich³⁰. Oprócz tego publikacje (polskie i zagraniczne) kupuje, a także otrzymuje w ramach wymiany i jako dary. Dzięki temu, jeśli chodzi o druki XIX-XXI w. posiada obecnie:

- ponad 2.679.444 wol. książek (przyrost w 2016 r.: 58.910 wol.)
- ponad 1.041.214 wol. czasopism (przyrost w 2016 r.: 26.480 wol.)

Drobna część tych zbiorów, starannie wyselekcjonowana pod kątem największej przydatności dla czytelników i bibliotekarzy, tworzy tzw. **księgozbiory podręczne**, stale dostępne w danej czytelni (niewymagające zamawiania z magazynu). W pracy informacyjnej najczęściej sięgamy do dzieł stojących w Czytelni

²⁵ E. Bąkowska, *Polskie bibliografie i informatory w Internecie. Spis baz tworzony w Bibliotece Jagiellońskiej*, „EBIB” 2005, nr 2 (63), <http://www.ebib.pl/2005/63/bakowska.php> (odczyt: 26.06.2017).

²⁶ *Ogólnodostępne bazy i informatory polskie*, <http://www.bj.uj.edu.pl/ogolnodostepne-bazy> (odczyt: 26.06.2017).

²⁷ *Bazy zakupione - informacja o dostępie*, <http://www.bj.uj.edu.pl/bazy-zakupione> (odczyt: 26.06.2017); *Bazy danych zakupione - lista alfabetyczna*, <http://www.bj.uj.edu.pl/bazy-zakupione-lista-alfabetyczna> (odczyt: 26.06.2017); *Bazy zakupione - lista dziedzinowa*, <http://www.bj.uj.edu.pl/lista-dziedzinowa> (odczyt: 26.06.2017).

²⁸ *Ogólnodostępne wyszukiwarki, bazy i informatory zagraniczne*, <http://www.bj.uj.edu.pl/ogolnodostepne-wyszukiwarki-bazy-zagraniczne> (odczyt: 26.06.2017).

²⁹ *Baza Biogramów*, <http://www.bj.uj.edu.pl/biogramy> (odczyt: 26.06.2017).

³⁰ O historii egzemplarza obowiązkowego w BJ zob.: E. Dąbrowska *Egzemplarz obowiązkowy w Bibliotece Jagiellońskiej. Historia i stan obecny*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej”, 2010, t. 60, s. 167-181.

Informacji Naukowej (ok. 14.000 wol. ustawionych według 22 działów) oraz Czytelni Głównej (ok. 25.000 wol., ustawionych według 21 działów).

W zasięgu myszki mamy **księgozbiory cyfrowe**, m.in.:

- Biblioteki Jagiellońskiej – dostępne w Jagiellońskiej Bibliotece Cyfrowej (JBC)³¹ - 342.544 publikacji (obiektów)
- polskich bibliotek i innych instytucji kultury – dostępne m.in. poprzez Federację Bibliotek Cyfrowych³², skupiającą zasoby 131 bibliotek cyfrowych (w tym JBC) (łącznie 3.344.785 obiektów o otwartym dostępie)
- bibliotek zagranicznych – wyszukiwalne m.in. przez wyszukiwarki internetowe

Dostęp do rozmaitych źródeł informacji bibliograficznej i rzeczowej, tradycyjnych i elektronicznych, w tym do bogatego księgozbioru Biblioteki Jagiellońskiej jest bardzo ważny. Jednak nie mniej istotna jest znajomość różnych strategii wyszukiwania, doświadczenie w wyszukiwaniu informacji, żyłka detektywistyczna oraz możliwość uzyskania wsparcia kolegów. Tym wszystkim dysponuje Sekcja Informacji Naukowej i tym dzieli się chętnie ze swoimi Czytelnikami: osobiście (w Czytelni Informacji Naukowej BJ, I p., pok. 1126), telefonicznie (tel. 12-663-34-44, 12-663-34-61), e-mailowo (oinka@uj.edu.pl).

Bibliografia³³

Baza Biogramów, <http://www.bj.uj.edu.pl/biogramy> (odczyt: 26.06.2017)

Bazy zakupione – informacja o dostępie, <http://www.bj.uj.edu.pl/bazy-zakupione> (odczyt: 26.06.2017); *Bazy danych zakupione – lista alfabetyczna*, <http://www.bj.uj.edu.pl/bazy-zakupione-lista-alfabetyczna> (odczyt: 26.06.2017); *Bazy zakupione – lista dziedzinowa*, <http://www.bj.uj.edu.pl/lista-dziedzinowa> (odczyt: 26.06.2017)

Bąkowska, Ewa, *Polskie bibliografie i informatory w Internecie. Spis baz tworzony w Bibliotece Jagiellońskiej*. „EBIB” 2005, nr 2 (63), <http://www.ebib.pl/2005/63/bakowska.php> (odczyt: 26.06.2017)

Dąbrowska Ewa, *Egzemplarz obowiązkowy w Bibliotece Jagiellońskiej. Historia i stan obecny*, "Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej", 2010, t. 60, s. 167-181

Federacja Bibliotek Cyfrowych. {informacje}, <http://fbc.pionier.net.pl/pro/informacje-ogolne> (odczyt: 26.06.2017); wyszukiwanie: <https://fbc.pionier.net.pl/> (odczyt: 26.06.2017)

Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa, <http://jbc.bj.uj.edu.pl> (odczyt: 26.06.2017)

Katalog główny Biblioteki Narodowej – {informacje}, <http://bn.org.pl/katalogi-i->

³¹ *Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa*, <http://jbc.bj.uj.edu.pl> (odczyt: 26.06.2017).

³² *Federacja Bibliotek Cyfrowych – informacje*, <http://fbc.pionier.net.pl/pro/informacje-ogolne> (odczyt: 26.06.2017); wyszukiwanie: <https://fbc.pionier.net.pl/> (odczyt: 26.06.2017).

³³ *Bibliografia* uwzględnia tylko pozycje z: *Zakończenie, czyli najczęściej wykorzystywane źródła informacji*.

[bibliografie/katalog-glowny-bn](#) (odczyt: 26.06.2017); wyszukiwanie: <http://alpha.bn.org.pl> (odczyt: 26.06.2017) oraz: <http://katalogi.bn.org.pl/iii/encore/?lang=pol> (odczyt: 26.06.2017)

Katalog Podstawowy Druków Zwartych do 1949 r. (tzw. Stary Katalog), <http://pka.bj.uj.edu.pl/PKA/> (odczyt: 26.06.2017)

Katalog Rozproszony Bibliotek Polskich (KaRo), <http://karo.umk.pl/Karo> (odczyt: 26.06.2017)

Katalogi tradycyjne kartkowe. {Informacje}, <http://www.bj.uj.edu.pl/tradycyjne> (odczyt: 26.06.2017)

Komputerowy Katalog Zbiorów Bibliotek UJ, <http://www.bj.uj.edu.pl/komputerowy-katalog-zbiorow-bibliotek-uj> (odczyt: 26.06.2017)

KVK Karlsruher Virtueller Katalog - Hilfe und Infos, <http://www.bibliothek.kit.edu/cms/kvk-hilfe.php> (odczyt: 26.06.2017); wyszukiwanie: <https://kvk.bibliothek.kit.edu/> (odczyt: 26.06.2017)

NUKAT. {Informacje}, <http://centrum.nukat.edu.pl/pl/> (odczyt: 26.06.2017); wyszukiwanie: <http://katalog.nukat.edu.pl> (odczyt: 26.06.2017)

Ogólnodostępne bazy i informatory polskie, <http://www.bj.uj.edu.pl/ogolnodostepne-bazy> (odczyt: 26.06.2017)

Ogólnodostępne wyszukiwarki, bazy i informatory zagraniczne, <http://www.bj.uj.edu.pl/ogolnodostepne-wyszukiwarki-bazy-zagraniczne> (odczyt: 26.06.2017)

Artykuł powstał na podstawie wystąpienia wygłoszonego podczas
Seminarium: Warsztat Pracy Infobrokera, które odbyło się 29.05.2017 r. w Krakowie

Organizatorzy: Stowarzyszenie Profesjonalistów Informacji oraz
Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego

Stowarzyszenie Profesjonalistów Informacji, Kraków 2018

ARTYKUŁ UDOSTĘPNIONY JEST NA LICENCJI CC BY-NC-SA 3.0 PL

Stowarzyszenie Profesjonalistów Informacji jest zrzeszeniem osób zawodowo zajmujących się wyszukiwaniem, dostarczaniem i analizowaniem informacji. Powołane zostało w celu promowania branży, integracji środowiska zawodowego oraz podnoszenia kompetencji społeczeństwa w zakresie wyszukiwania, przetwarzania i wykorzystywania informacji.

<http://www.spi.org.pl/>